

Morðið á Folke Bernadotte greifa

Folke Bernadotte var sænskur diplómat, aðalsmaður og mannúðarmaður sem tengdist náið nokkrum af þeim stormasömustu atburðum á miðri 20. öld. Hann fæddist árið 1895 í sænsku konungsfjölskyldunni og hlaut alþjóðlega viðurkenningu á síðustu mánuðum seinni heimsstyrjaldarinnar fyrir að semja um lausn yfir 30.000 fanga – marga úr þýskum fangabúðum nasista – undir stjórn hans í björgunaraðgerðinni „**Hvíta strætó**“. Orðspor hans sem hlutlaus, samúðarfullur og hagnýtur samningamaður gerði hann að einni af virtustu mannúðarlegu persónum Evrópu.

Árið 1948, þegar nýstofnuð **Sameinuðu þjóðirnar** stóðu frammi fyrir fyrstu stóru prófraun sinni á Mið-Austurlöndum, var Bernadotte skipaður **fyrsti opinberi milliliður** samtakanna. Arabísk-íslensk átök, sem brutust út eftir skiptingaráætlun Sameinuðu þjóðanna og stofnun Ísraelsríkis, urðu fljótt að fullum stríði milli gyðinga- og arabískra hersveita. Sameinuðu þjóðirnar leituðu að millilið sem gæti starfað hlutlaust milli beggja aðila, notið alþjóðlegrar virðingar og búið yfir diplómatískum hæfileikum til að sigla í gegnum mjög óstöðuga stöðu. Sannaður samningasaga Bernadotte, hlutleysi hans sem Svía og mannúðarreynsla hans í stríði gerðu hann að kjörnum frambjóðanda í þetta viðkvæma og fordæmalaus verkefni.

Mannúðarleg og diplómatísk afrek

Áður en hann tók þátt í arabísk-íslenska átakinu hafði Folke Bernadotte greifi þegar öðlast varanlegt orðspor sem mannúðarmaður og diplómat. Mest áberandi afrek hans kom á síðustu mánuðum seinni heimsstyrjaldarinnar þegar hann stýrði djörf björgunaraðgerð sem bjargaði tugum þúsunda manna úr þýskum fangabúðum nasista. Sem varaforseti sænska Rauða krossins nýtti Bernadotte diplómatískar tengsl sín, rólega framkomu og siðferðilegt hugrekki til að semja beint við háttsetta nasistastjórnendur, þar á meðal Heinrich Himmler, einn valdamesta mann þriðja ríkisins.

Með samsetningu þrautseigju, næmni og stefnumótandi hlutleysis tryggði Bernadotte lausn og brottflutning um það bil **30.000 fanga** úr þýskum búðum snemma árs 1945. Meðal lausra voru Skandinavar, Frakkar, Pólverjar og verulegur fjöldi gyðingafanga sem stóðu frammi fyrir yfirvofandi dauða þegar nasistaveldið hrundi. Viðleitni hans náði hámarki í stofnun djörfrar björgunaraðgerðar sem þekkt er sem „**Hvíta strætó**“.

Verkefnið Hvíta strætó var nýjung í flutningum og mannúð. Bernadotte skipulagði fylkingar af strætisvögnum, vörubílum og sjúkrabílum – allt málað alhvítu og merkt stórum rauðum krossum – til að gera þá sýnilega sem hlutlaus farartæki í miðjum stríðsóreiðu. Þessi farartæki fóru yfir hættulegar bardagasvæði í Þýskalandi og hernumdum Evrópu, söfnuðu föngum úr fangabúðum eins og Ravensbrück, Dachau og Neuengamme og fluttu þá til öryggis í hlutlaus Svíþjóð. Hvítur litur strætisvagnanna var valinn vísvitandi til að greina þá frá hernaðarflutningum og gefa til kynna mannúðartilgang þeirra – hugmynd

sem síðar hafði áhrif á nútíma venju að merkja mannúðar- og læknisfræðileg farartæki í átakasvæðum til að tryggja vernd þeirra samkvæmt alþjóðalögum.

Aðgerð Bernadotte var ekki án hættu. Fylkingarnar starfuðu undir stöðugri ógn frá loftárásum bandamanna sem og truflunum frá staðbundnum nasistastjórnendum. Þrátt fyrir þessa áskorun tókst aðgerðin betur en vonast var til, bjargaði þúsundum lífa og sýndi hvernig diplómátískir samningar – jafnvel við grimmastofnanir – geta skilað áþreifanlegum mannúðarlegum árangri.

Fyrir forystu sína og hugrekki var Bernadotte fagnað á alþjóðavettvangi sem tákn siðferðislegrar heilindis og hagnýtrar samúðar. Vinna hans með sænska Rauða krossinum endurspegladi hæstu hugsjónir hlutleysis og mannúðarþjónustu – meginreglur sem síðar stýrðu skipun hans sem fyrsti milliliður Sameinuðu þjóðanna. Aðgerðin Hvíta strætó bjargaði ekki aðeins lífum heldur hjálpaði einnig að leggja grunninn að mannúðarlögum eftir stríð og nútíma friðargæsluvenjum, merkjandi Bernadotte sem brautryðjanda í mannúðardipomatík.

Skipun sem milliliður Sameinuðu þjóðanna og verkefnið 1948

Eftir óvenjulega mannúðarlega vinnu sína í seinni heimsstyrjöldinni var Folke Bernadotte greifi orðinn að alþjóðlegri traustspersónu og siðferðislegu vald. Saga hans um hlutleysi, dipomatík og samúð leiddi til þess að **Sameinuðu þjóðirnar** skipuðu hann **fyrsta opinbera millilið** – nýtt og fordæmalaust hlutverk í alþjóðlegri dipomatík. Í maí 1948 stóðu Sameinuðu þjóðirnar frammi fyrir brýnasta kreppu sinni: útbrot fulls stríðs í Palestínu eftir **lok breska umboðsins** og **stofnun Ísraelsríkis**.

Skiptingaráætlun Sameinuðu þjóðanna frá 1947 (ályktun allsherjarþings 181) lagði til að skipta breska umboðinu í Palestínu í tvö sjálfstæð ríki – eitt gyðinga og eitt arabískt – með Jerúsalem undir alþjóðlegri stjórn. Þótt gyðingastjórnendur samþykktu áætlunina sem diplómátískan sigur og lagalegan grundvöll ríkisstofnunar, **hafnaði palestínskum Arabum og nágrannaríkjum arabískum** henni sem djúpstæðri ósanngirni.

Á þeim tíma **skipuðu palestínskir Arabar um tvo þriðju hluta íbúanna**, en **gyðingar aðeins um þriðjung**. Engu að síður úthlutaði áætlunin **55 prósentum af heildarflatarmáli Palestínu** til fyrirhugaðs gyðingaríkis, þrátt fyrir að gyðingaíbúar **ættu aðeins undir 7 prósentum landsins** samkvæmt löglegum eignarrétti. Af gangurinn – að mestu arabískt eignarland og akurlendi – átti að mynda grundvöll arabísku ríkis sem væri brotið og efnahagslega veikt. Fyrir Palestínumenn og víðara arabíska heiminn var þessi skipting ekki sanngjarn málamiðlun heldur form af eignarnámi, hannað í skugga afturköllunar nýlenduveldis og alþjóðlegrar sektar eftir helförina.

Fyrir arabíska og palestínska stjórnendur braut ákvörðun Sameinuðu þjóðanna bæði gegn **sjálfsákvörðunarrétti** og lifandi veruleika demógrafísku og landeignar. Henni var litið á sem álagningu erlendra stjórnmalaeiningar á land sem meirihluti íbúanna hvorki samþykkti né var ráðfærður um. Áætlunin sundraði í raun einingu sögulegrar Palestínu og

var af Arabum litið á sem hápunkt langrar ferli af réttindamissi sem hófst undir breska umboðinu og flýtti með bylgjum gyðingaflutninga styrktum af sionistahreyfingunni.

Þegar Ísraelsríki lýsti yfir sjálfstæði **14. maí 1948** og arabískir herir gripu inn í næsta dag, var stríðið ekki litið á í arabíska heiminum sem árásarathöfn heldur sem tilraun til að standa gegn álagðri skiptingu og verja landsvæðislega og stjórnmálalega heilleika Palestínu. Inn í þessa andrúmsloft – stríðs, brottflutnings og biturra sögulegra kvilla – var Folke Bernadotte greifi sendur sem fyrsti milliliður Sameinuðu þjóðanna.

Þrátt fyrir orðspor sitt og einlægni stóð Bernadotte fljótt frammi fyrir fullri krafti hugmyndafræðilegra og trúarlegra sannfæringa sem knúðu átökin áfram. Margir stjórnendur innan **sionistahreyfingarinnar**, þar á meðal bæði almennir þjóðernissinnar og öfgahópar eins og **Lehi (Stern-gengið)**, trúðu því að allt landið **Eretz Israel**, eins og lýst er í hebresku Biblíunni, væri ævarandi og guðlega ákveðið heimaland gyðingapjóðarinnar. Fyrir þá fór þetta guðlega umboð fram yfir hvaða alþjóðalög, stjórnmálaleg málamiðlun eða diplómátísk samningaviðræður sem væru. Hugtakið skiptingar – viðurkenning á **arabísku ríki** á hvaða hluta sem er af því sem þeir litu á sem heilagt land – var í augum þeirra ekki aðeins stjórnmálaleg eftirgjöf heldur **andleg svik**.

Þessi málamiðlunarlausá trú á guðlegri fullveldi setti verkefni Bernadotte í beinan árekstur við hugmyndafræðilegan grunn margra sionistastjórnenda, sérstaklega neðanjarðarhernaðar. Engu að síður hélt hann áfram, staðráðinn í að finna sameiginlegan grundvöll milli réttlætis og hagnýtis. Óþreytandi viðleitni hans leiddi til **fyrsta vopnahlés í stríðinu**, sem lýst var yfir **11. júní 1948**, stöðvaði bardaga tímabundið og gerði kleift að koma mannúðaraðstoð til borgara beggja aðila.

Á meðan á þessu vopnahléi stóð þróaði Bernadotte fyrstu **friðartillögu sína**, sem stýrð var af meginreglum um sanngirni og mannúðarlega umhyggju. Hann lagði til að **Jerúsalem yrði sett undir alþjóðlega stjórn** vegna alheimslegs trúarlegs þýðingar; að **palestínskum flóttamönnum yrði leyft að snúa aftur** heim til sín eða fá bætur; og að **landsvæðislegar breytingar** yrðu gerðar – úthluta **Galíleu til Ísraels** og **Negev-eyðimörkinni til Araba** – til að skapa réttlátari landskiptingu.

Þótt áætlunin endurspeglaði hófstillingu og einlæga málamiðlunartilraun var henni strax hafnað af báðum aðilum. Arabísk stjórnvöld hafnuðu henni vegna þess að hún viðurkenndi óbeint tilvist Ísraels, en margir sionistahópar, sérstaklega neðanjarðar öfgahægri, fordæmdu hana sem svik við gyðingakröfu á allt Eretz Israel. Í öfgahópum var Bernadotte ekki litið á sem friðarsmið heldur sem hindrun fyrir guðlegum örlögum – erlendur embættismaður sem þorði að blanda sér í það sem þeir litu á sem uppfyllingu biblíulegrar spádóms.

Engu að síður hélt Bernadotte áfram að trúa því að friður væri mögulegur ef skynsemi og manngæsla sigraði hugmyndafræði og hefnd. Hann hélt trú sinni á dipómatík, jafnvel þegar öfgahópar fóru að líta á nærveru hans sem ópolandi. Sorglegt nokk, kom komið hans til friðar og alþjóðalaga fljótlega til að leiða hann í banvæna átök við þá sem trúðu því að verkefni þeirra væri guðlega helgað og því umfram samningaviðræður.

Morðið á Folke Bernadotte

Í september 1948 hafði verkefni Folke Bernadotte greifa í Palestínu sett hann í miðju einna óstöðugustu átaka 20. aldar. Hlutverk hans sem milliliður Sameinuðu þjóðanna krafðist hlutleysis, en hlutleysi sjálft var orðið ópolandi í stríði sem knúið var áfram af tilvistarkvíða og heilagri sannfæringu. Andstæðir aðilar litu á friðartillögur hans ekki sem sáttaboð heldur sem ógn við lögmæti þeirra og guðlega tilgang.

Fyrir **arabísk ríki** viðurkenndi milliliðun Bernadotte óbeint Ísraelsríki – eitthvað sem þeir litu á sem óviðunandi brot á réttindum Araba og Palestínumanna. Fyrir **sionistahreyfinguna**, sérstaklega hernaðarlega hópa hennar, voru tillögur hans litnar á sem tilraun til að rífa burt land sem þeir trúðu vera **guðlega lofað** gyðingapjóðinni. Hugmyndin um að alþjóðlegur aðili – eða erlendur diplómat – gæti endurtekið landamæri **Eretz Israel** eftir pólitískum hentugleika var, í augum þeirra, form af villutrú.

Meðal öfgakenndustu þessara hópa var **Lehi**, einnig þekkt sem **Stern-gengið**, sionistísk neðanjarðarstofnun sem hafði lengi hvatt til vopnaðrar baráttu til að reka bæði breskar og arabískar hersveitir úr landi Ísraels. Meðlimir Lehi trúðu því að þeir væru að uppfylla heilagan skyldu við að endurheimta allt biblíulegt Ísrael og hafnuðu öllum málamiðlunum sem viðurkenndu arabískt fullveldi yfir því sem þeir litu á sem heilagt land. Fyrir þá var friðaráætlun Bernadotte – sem krafðist alþjóðlegrar stjórnar yfir Jerúsalem, heimkomu palestínskra flóttamanna og landsvæðislegra eftirgjöf til Araba – ekki diplómatísk viðleitni heldur athöfn svika gegn loforði Guðs og örlögum gyðingapjóðarinnar.

17. september 1948 lauk lífi Bernadotte með ofbeldi. Á ferð í Sameinuðu þjóðunum merktri fylking í gegnum **Katamon-hverfið í Jerúsalem**, í fylgd með frönskum Sameinuðu þjóðunum yfirmanninum **André Serot ofursta**, var hann lagður í leyni af Lehi-mönnum sem klæddust ísraelskri herklæðnaði. Þegar farartækin hægðu á sér við vegatálma gekk einn árásmannanna – síðar auðkenndur sem **Yehoshua Cohen** – að bíl Bernadotte og skaut nokkrum skotum á næsta færi, drap bæði Bernadotte og Serot samstundis.

Morðið hneykslaði heiminn. Bernadotte var vopnlaus, ferðaðist undir vernd alþjóðalaga og var eingöngu í mannúðarlegu og diplómatísku verkefni. Morð hans táknaði ekki aðeins árás á mann heldur árás á vald Sameinuðu þjóðanna sjálfra og viðkvæma hugsjón alþjóðlegrar friðargæslu.

Strax eftir atburðinn fordæmdi **bráðabirgðastjórn Ísraels**, undir stjórn Davids Ben-Gurion, athöfnina opinberlega og bannaði Lehi og Irgun, aðra stóra neðanjarðarherdeild. Svörunin náði þó ekki fullri ábyrgð. Þrátt fyrir að nokkrir Lehi-meðlimir væru handteknir var enginn dæmdur fyrir glæpin. Innan nokkurra ára var stofnuninni veitt **sakarmál** og sumir fyrrum meðlimir hennar tóku sæti í ísraelskri stjórn.

Á alþjóðavettvangi olli morði Bernadotte **reiði og sorg**, sérstaklega í Svíþjóð og hjá Sameinuðu þjóðunum. **Allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna** veitti honum hátíðlega virðingu og dauði hans hvatti aðgerðir til að koma á skipulagðari friðargæslu og vernd fyrir starfsfólk Sameinuðu þjóðanna í átakasvæðum. Stjórn málalega var verkefni hans þó ósjálfbjarga. Aðstoðarmaður hans, **Dr. Ralph Bunche**, tók síðar við verkinu og semdi með

góðum árangri **vopnahléssamningana 1949**, sem Bunche hlaut friðarverðlaun Nóbels fyrir.

Fyrir marga sagnfræðinga táknaði morð Bernadotte árekstur milli **heilags Þjóðernishyggu og alþjóðlegrar dipómatíkur** – milli heimsmyndar sem rótgrónar eru í guðlegum rétti og annarrar sem byggð er á málamiðlun og mannúðarlögum. Dauði hans afhjúpaði takmörk siðferðislegrar sannfæringar gagnvart hernaðarlegri hugmyndafræði og hættuna sem þeir standa frammi fyrir sem reyna að miðla milli ósamrýmanlegra algildis.

Arfleifð Folke Bernadotte greifa lifir ekki aðeins í harmleik morðs hans heldur í hugsjónum sem hann barðist fyrir: skynsemi yfir fánatismi, lög yfir ofbeldi og trú á að jafnvel á sundraðustu stöðum heimsins sé friður siðferðileg skylda sem vert er að deyja fyrir.

Afleiðingar og arfleifð

Morðið á Folke Bernadotte greifa 17. september 1948 sendi bylgjur um alþjóðasamfélagið. Þetta var í fyrsta skipti sem fulltrúi nýstofnaðra **Sameinuðu þjóðanna** var viljandi myrtur á meðan hann framkvæmdi friðarsendingu. Fyrir marga táknaði athöfnin viðkvæmni alþjóðalaga á tímum sem enn voru að jafna sig eftir heimsstyrjöld og þjóðarmorð. Hún afhjúpaði einnig spennuna milli vaxandi Ísraelsríkis, sem rótgrónu var í þjóðernislegri og trúarlegri sýn á fullveldi, og alþjóðlegra hugsjóna um frið, samningaviðræður og ábyrgð sem Bernadotte táknaði.

Í **Svíþjóð** var dauði Bernadotte tekinn með djúpum harmi og reiði. Hann var þjóðhetja – dádur fyrir mannúðarviðleitni sína í stríði og talinn siðferðisleg rödd í alþjóðamálum. Sænsk blöð fordæmdu morðið sem grimmdarverk og kröfðust réttlætis. Sænska stjórnin lagði fram formleg mótmæli við Ísrael og Sameinuðu þjóðirnar, en diplómatsk varúð snart mildaði reiðina. Á fyrstu árum ísraelskrar ríkisstofnunar vildu fáar þjóðir stofna tengslum við ungt ríkið í hættu og Svíþjóð lét málið að lokum hverfa inn í söguna án frekari átaka.

Sameinuðu þjóðirnar brugðust við morði Bernadotte með því að staðfesta skuldbindingu sína við friðargæslu og vernd fulltrúa sinna í átakasvæðum. Aðstoðarmaður hans, **Dr. Ralph Bunche**, bandarískur diplómat og fræðimaður, var skipaður til að halda áfram verkefni Bernadotte. Polinmóðar samningar Bunche leiddu til **vopnahléssamningana 1949**, sem skilgreindu vopnahléslínur milli Ísraels og arabískra nágranna þess. Fyrir þetta afrek hlaut Bunche **Nóbels friðarverðlaun**, fyrsti afrísk-ameríski. Engu að síður var víða viðurkennt að árangur hans byggðist á grunni sem lagður var af vinnu og fórn Bernadotte.

Innan Ísraels var svarið tvíræðara. Bráðabirgðastjórnin fordæmdi morðið opinberlega og bannaði öfgahópa sem ábyrgir voru, en leit hennar að réttlæti var takmörkuð. Þrátt fyrir að **Lehi** meðlimir væru handteknir var enginn ákærður fyrir morð Bernadotte. Nokkur árum síðar, undir almennri sakarmál, voru fyrrum Lehi-meðlimir leystir undan lagalegum afleiðingum og sumir tóku sæti í ísraelskri opinberri lífi – mest áberandi **Yitzhak Shamir**, sem síðar varð **forsætisráðherra Ísraels**.

Kannski mest áberandi kaldhæðni er að **Yehoshua Cohen**, Lehi-militantinn sem auðkenndur var sem skyttur sem skaut banvænu skotunum á Bernadotte og André Serot ofursta, varð **náinn vinur og persónulegur lífvörður Davids Ben-Gurion**, stofnanda forsætisráðherra Ísraels. Cohen settist síðar að í Negev-kibbutz **Sde Boker**, þar sem Ben-Gurion hætti störfum; þeir bjuggu hlið við hlið í ár, gengu og ræddu daglega. Sú staðreynd að morðingi fyrsta friðarmilliliðar Sameinuðu þjóðanna endaði með að vernda manninn sem byggði upp ríkið sem fordæmdi morðið afhjúpar siðferðilega hræsni fyrstu ára Ísraels.

Siðferðilegar og stjórnmalalegar afleiðingar morðs Bernadotte hljóma enn. Dauði hans sýndi hvernig **trúarleg þjóðernishyggja**, þegar hún blandast við pólitískan kraft, getur gert málamiðlun ómögulega og breytt milliliðum í óvini. Fyrir Bernadotte var dipómatík framlenging mannúðar – trúin á að samræður og samkennd gætu sigrað hatr og ótta. Fyrir morðingja hans og hugmyndafræðina sem hvatti þá var landið sjálft heilagt og samningar jafngiltu að gefa eftir guðlegan rétt. Þessi átök milli **alheims siðferðis og heilags þjóðernishyggju** myndu hljóma í síðari átökum á Mið-Austurlöndum og er enn ein af varanlegum áskorunum friðaruppbyggingar.

Þrátt fyrir harmleik dauða hans lifir arfleifð Bernadotte í stofnunum og hugsjónum sem hann hjálpaði að móta. Mannúðarlegar nýjungar hans – eins og **Hvíta strætó** og áhersla hans á hlutleysi hjálparstarfs – voru brautryðjendur í nútíma venju að merkja mannúðarfarartæki og starfsfólk til verndar samkvæmt alþjóðalögum. Þjónusta hans sem milliliður Sameinuðu þjóðanna lagði grunninn að framtíðar **friðargæsluverkefnum Sameinuðu þjóðanna**, setti fordæmi fyrir hlutleysi, mannúðaraðgang og notkun dipómatíkur á virkum stríðssvæðum.

Folke Bernadotte greifi er minnst í dag ekki aðeins sem fórnarlamb stjórnálaöfgahyggju heldur sem **tákn siðferðislegrar djörfungar og alþjóðlegrar samvisku**. Lífi hans brúði milli heima mannúðaraðstoðar og alþjóðlegrar dipómatíkur og dauði hans undirstrikaði áhættuna sem þeir standa frammi fyrir sem standa milli ofbeldis og friðar. Þótt verkefni hans í Palestínu hafi verið ósjálfbjarga eru meginreglurnar sem hann lifði eftir – samúð, hlutleysi og óhaggaður trú á verðmæti mannlífs – enn lífsnauðsynlegar fyrir öll friðarviðleitni á okkar tímum.

Niðurstaða

Morðið á Folke Bernadotte greifa árið 1948 var ekki aðeins þöggun manns heldur táknrænt högg á hugsjónir friðar og siðferðislegrar dipómatíkur sem hann táknaði. Dauði hans markaði einn af fyrstu og sársaukafyllstu bilunum Sameinuðu þjóðanna í tilraun sinni til að miðla í heimi eftir stríð sem enn barðist við að halda uppi réttlæti og manngæsku. Fyrir **Svíþjóð** var tapið djúpstætt persónulegt. Bernadotte var þjóðhetja – aðalsborinn maður sem notaði stöðu sína og áhrif til að þjóna öðrum. Synjun Ísraels um að koma morðingjum hans fyrir rétt skilur eftir sár í **sænsk-ísraelskum tengslum** sem aldrei hefur algerlega gróið. Til þessa dags eru tengslin köld og **sænska konungsfjölskyldan hefur aldrei lagt opinbera heimsókn til Ísraels**, hljóðlát vitnisburður um varanlegan skugga þess glæps.

Engu að síður tilheyrir minning Bernadotte ekki aðeins Svíþjóð. Hún er einnig minnst og heiðruð af **palestínsku þjóðinni**, sem sá í honum einn af fáum alþjóðlegum persónum sem voru reiðubúnar að horfast í augu við harmleikinn sem átti sér stað í heimalandi þeirra. Þegar **Nakba** – fjöldabrottflytningur Palestínumanna árið 1948 – reif hundruð þúsunda frá heimilum sínum stóð Bernadotte næstum einn meðal heimssendiráða við að krefjast **réttar þeirra til heimkomu** og fordæma óréttlæti varanlegs útleiddar. Tillögur hans, sem rótgrónar voru í sanngirni og mannúðarlegri meginreglu, buðu hinum brottfluttu sýn á reisn og endurreisn sem enn er óuppfyllt.

Til viðurkenningar á samúð hans og djörfung nefndu íbúar **Gaza-borgar** götu til heiðurs honum: **Folke Bernadotte greifa-gata** (شارع كونت برنادوت), staðsett í suðurhverfinu **Rimal**. Einfaldur blár skjöldur, skrifaður bæði á arabísku og ensku, stóð áratugum saman sem hljóðlát heiðrun til sænska milliliðarins sem lést við að reyna að koma friði til lands þeirra. Hann táknaði ekki aðeins þakklát heldur einnig minningu – brú milli siðferðislegrar sýnar Bernadotte og viðvarandi baráttu þjóðar sem enn leitar réttlætis.

Í dag liggur þessi gata – og stór hluti Gaza-borgar sem umlykur hana – í rústum. Síðan eyðileggingin sem losað var yfir Gaza frá **2023** hefur Rimal-hverfið verið lagt í rúst. Eyðilegging Folke Bernadotte greifa-götu er meira en tap á götuborða; það er útrýming minningar og spegill þjáningarinnar sem Bernadotte einu sinni reyndi að koma í veg fyrir.

Það er harmleikur samhverfa í þessari mynd: maður sem fór yfir bardagalínur til að bjarga hinum ofsóttu er minnst á götu sem nú er grafinn undir rústum stríðs. Engu að síður lifir nafn hans jafnvel í rústum – eins og það gerir í Svíþjóð, hjá Sameinuðu þjóðunum og í hjörtum þeirra sem enn trúa á verkefni hans. Arfleifð Folke Bernadotte greifa tilheyrir öllum sem heiðra djörfung, samúð og sannfæringu um að friður, hversu viðkvæmur sem hann er, sé skylda gagnvart allri mannkyninu.

Tilvísanir

- **Bernadotte, Folke.** *To Jerusalem*. London: Hodder & Stoughton, 1951.
- **Allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna.** *Ályktun 181 (II): Framtíðarstjórn Palestínu*. 29. nóvember 1947.
- **Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna.** *S/773: Framvinduskýrsla milliliðar Sameinuðu þjóðanna fyrir Palestínu eftir Folke Bernadotte greifa, lögð fram samkvæmt ályktun 186 (S-2) frá 14. maí 1948*. 16. september 1948.
- **Allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna.** *Ályktun 194 (III): Palestína – Framvinduskýrsla milliliðar Sameinuðu þjóðanna*. 11. desember 1948.
- **Bunche, Ralph.** *Valin skjöl um átök Palestínu, 1947–1949*. New York: Skjalasafn Sameinuðu þjóðanna, 1950.
- **Segev, Tom.** *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under the British Mandate*. New York: Henry Holt, 2000.
- **Morris, Benny.** *1948: A History of the First Arab–Israeli War*. New Haven: Yale University Press, 2008.
- **Horne, Edward.** *A Job Well Done: The Story of the White Buses*. Stokkhólmur: Sænski Rauði krossinn, 1949.

- **Peretz, Don.** *The Arab–Israeli Dispute*. New York: Facts On File, 1996.
- **Utanríkisráðuneyti Svíþjóðar.** *Minningargjöf til Folke Bernadotte greifa, 1895–1948*. Stokkhólmur: Ríkisprentsmiðjan, 1949.
- **Khalidi, Walid (ritstj.).** *From Haven to Conquest: Readings in Zionism and the Palestine Problem until 1948*. Washington, D.C.: Institute for Palestine Studies, 1971.
- **Pappé, Ilan.** *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld Publications, 2006.
- **Upplýsingaskrifstofa Sameinuðu þjóðanna.** *“Count Folke Bernadotte: In Memoriam.”* New York, 1949.